

ВВМУ „Н. Й. ВАПЦАРОВ“

РЕЦЕНЗИЯ

от доцент, д.в.н. **Владимир Денчев Величков**

на научните трудове, представени по конкурса за заемане на академична длъжност
„доцент“

- област на висшето образование 9 – “Сигурност и отбрана“
- професионално направление 9.1. – „Национална сигурност“
- по учебните дисциплини: „Тактика на ВМС“ и „Военнополитически организации и военно-граждански отношения“,

на единствения кандидат:

доктор **Недко Иванов Димитров**

1. Кандидатът участва в конкурса с 39 научни труда, от които седем труда включват докторска дисертация и свързаните с нея трудове с общ обем от 289 страници. За рецензиране кандидатът е представил 32 труда, в това число 6 студии и статии в сборници трудове и научни списания с общ обем от 76 страници; от тях една статия в чуждестранно издание; 24 доклади и научни съобщения, изнесени на научни конференции и симпозиуми с общ обем от 267 страници, от тях три на международни научни форуми; една монография от 306 страници и един учебник от 92 страници. Представените трудове са издадени и няма такива, които да се намират под печат. Всички представени за рецензиране трудове с в тематиката на обявения конкурс и отговарят на изискванията за научни трудове, поради което приемам всичките за рецензиране.

Кандидатът е участвал в 6 научни проекти, като в 3 е привлечен като експерт, а в другите 3 като изследовател. Макар че няма представени отчети от тези проекти активното участие в тях е очевидно и аз признавам това участие за творческа научна дейност и съответно постигнатите в тези проекти научни и практически приноси, след като тези проекти са завършени успешно.

Участвал е в разработване на концептуални и доктринални документи на ВС: „Корабен устав на ВМС“ и „Визия за развитие на системата за наблюдение на ВМС“.

2. Обща характеристика на научноизследователската, научно-приложната дейност на кандидата.

В своите трудове кандидатът се проявява като добър изследовател. Очертава се една добра специализация със съсредоточаване на научните изследвания основно в едно тематично направление и в съседни направления. Това му е позволило да навлезе дълбоко в изследваната област и да постигне добри научни резултати.

Основната тематична област е морската сигурност с по-голяма конкретизация в защитата на критичната морска инфраструктура. Тук той е постигнал ценни резултати от своите изследвания по жизнено важни проблеми за страната, чиято важност се очаква да се увеличава в бъдеще. Изследвани са различни страни на сигурността и защитата, които в своята съвкупност обхващат достатъчно пълно предмета на изследване.

В своите изследвания авторът използва умело системния подход, вниква дълбоко в същността на изследваните обекти, в техните вътрешни и външни релации. Напра-

вените анализи са критични, водят до обективни изводи и до генериране на различни решения на отделни или групи от проблеми.

Тематичното направление, което обхваща преобладаващата част от научната продукция на кандидата е **проблеми на морската сигурност (МС) и защитата на критичната морска инфраструктура (ЗКМИ)**. Това направление включва трудове 2.1.1, 2.1.2, 2.1.4, 2.2.1 ÷ 2.2.11, 2.2.13 ÷ 2.2.16, 2.2.19, 2.2.20, 2.2.22, 2.2.24.

Особено впечатление правят изследванията на регламентиращите документи за МС и ЗКМИ (2.1.1, 2.2.11). С тях той изявява основни недостатъци на регламентиращите документи, които недостатъци са сериозна пречка в създаването, поддържането и укрепването на морската сигурност и възпрепятстват ефективното използване на наличните сили и средства за нейното осъществяване. Изследването е довело до обосновани изводи за това, какво е необходимо да се направи при регламентиращите документи за да се отстранят недостатъците.

Изследването на българската морска система за сигурност (2.1.4, 2.2.1, 2.2.2, 2.2.5, 2.2.21, 2.2.22) е задълбочено, системно, с разкриване на всички важни нейни страни, основните процеси в нейното функциониране, вътрешните връзки, взаимодействия и зависимости, както и релациите с гражданската сигурност. Задълбочено е анализирана подсистемата за добиване на информация в националните морски пространства, включително и в нейното развитие в исторически план, и са направени предложения за нейното усъвършенстване (2.2.1, 2.2.15). Направени са множество ценни изводи, предложение са различни решения за повишаване на ефективността и ефикасността на системата за МС.

Голям дял в изследванията по това тематично направление са тези за ЗКМИ като основна и съществена част от морската сигурност. Изследвани са основните характеристики на разнообразните обекти от критичната морска инфраструктура (КМИ) (2.2.3, 2.2.8) и възможните заплахи за тях (2.2.14).). Анализирано е понятието „критична“, отнесено към морската инфраструктура, предлага се ясно определение на понятието и заместване на всички синоними него в регламентиращите документи. (2.2.10). Разкрити са същността и компонентите на системата за защита, включително и със сравнителен анализ спрямо аналогични системи (2.2.13). Разкрити са проблемите в нея и в понятийния апарат (2.2.8), предложени са подход за изграждането ѝ (2.1.1) и форми на действията на силите и средствата (2.2.19). Композирани са оперативните изисквания към защитата и управлението (2.2.20). Изведена е необходимостта ЗКМИ да бъде отговорност на държавата. Предложен е модел на ЗКМИ. (2.2.13).

Особено внимание кандидатът е отделил на планиране на ЗКМИ и е композирал подход за неговото осъществяване (2.2.4). Изследвано е и е определено мястото и приносът на ВМС в общия баланс на факторите на средата за сигурност за функциониране на националната морска критична инфраструктура (2.2.6, 2.2.16, 2.2.24).

Системно е изследвана съвместимостта на системата за защита на пристанища и ВМБ със системата за наблюдение и управление на ВМС. Разкрити са важни проблемни страни (2.2.7). Направен е анализ на системата за управление на ВМС с оглед възможностите за прилагането ѝ като система за управление на ЗКМИ (2.2.9).

Следващото важно тематично направление е **проблеми на оперативното изкуство на ВМС**. Това направление включва трудове 2.1.2, 2.1.3, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.12, 2.2.16, 2.2.18, 2.2.21, 2.2.24. Редица от трудовете са свързани и с предното тематично направление и касаят използването на ВМС в интерес на МС и ЗКМИ.

Осъществен е системен анализ на системите за командване и управление, на протичащите процеси и времеви и информационни ограничения (2.2.18). Извършено е изследване на появата и развитието на заплахите чрез разработване на сценарии и е предложена методика за тази дейност (2.1.3.). Изследвани са мястото и ролята на ВМС в общия баланс на факторите на средата за сигурност за функциониране на националната морска критична инфраструктура (2.2.6), както и приносът на ВМС за гарантиране сигурността на МКИ (2.2.16). Системно е изследвана съвместимостта на системата за защита на пристанища и ВМБ със системата за наблюдение и управление на ВМС (2.2.7). Анализирани са състоянието и планираното развитие на системите за създаване опозната картина на обстановката в морските пространства (2.2.12). Приложени са принципите на военната тактика и морското оперативно изкуство при защитата на КМИ и е направено конкретно предложение за изграждане на защитата (2.1.2).

Авторът е посветил част от своите усилия на **проблеми на военното сътрудничество и НАТО**. Това направление включва трудовете 2.1.5, 2.1.6, 2.2.23. Той е извършил анализ на регионалното сътрудничество между страни от ЕС и НАТО. Направени са обосновани изводи за укрепване на отбранителните способности на ЕС (2.1.5). Извършен е системен анализ на проблемите на укрепване на доверието в използване на киберпространството. Разкрити са основни фактори възпрепятстващи международното укрепване на доверието в киберпространството (2.1.6). Направен е задълбочен анализ на технологичните аспекти на инициативата на НАТО за свързване на силите. Разкрити са важни страни на инициативата и на технологиите на нейното реализиране (2.2.23).

Кандидатът има и един труд, изследващ проблеми на **национална сигурност**. В него той извършва критичен анализ на системата за национална сигурност. Композиран е оптимизиран модел на системата за национална сигурност (2.2.17). Това негово изследване не е случайно, а е свързано с всички негови изследвания в областта на морската сигурност и защитата на КМИ, които са част от националната сигурност.

3. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата.

Педагогическата подготовка на кандидата оценявам по дейностите, отразени в творческата му автобиография и трудовете, свързани с тази дейност. Кандидатът е заемал различни длъжности, свързани с педагогическа дейност. Педагогическият му стаж е сравнително ограничен по продължителност, но имам предвид, че той го започва след сериозно научно изследване, свързано с защитения му докторски дисертационен труд, бил е директор на департамента за следдипломна квалификация. Имайки предвид набора от дисциплини, които той успешно преподава, фактът, че е избран в ръководни органи на ВВМУ (член на Общото събрание и Департаментния съвет на Департамент „Следдипломна квалификация“, член на академичния съвет на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, член на експертна група към областния Съвет за наука и образование гр. Варна, член на факултетния съвет на факултет „Навигационен“) правя заключение, че той се ползва с висок авторитет на педагог сред колеги и обучаеми.

Има разработен и издаден един учебник и монография, използвана като учебно пособие по едноименна дисциплина. Краткото време на неговата педагогическа дейност явно не му е позволила разработването и издаването на повече учебници и учебни пособия.

Консултирал е двама докторанти по специалността „Организация и управление на Въоръжените сили“. Бил е консултант на 5 дипломанта по специалността „Органи-

зация и управление на тактическите формирования от ВМС“, които са защитили дипломните си работи с отличен.

Считам, че педагогическата подготовка на кандидата е на ниво, съответстващо на длъжността и званието, за които кандидатства.

4. В своите трудове кандидатът е реализирал следните основни научни и научно-приложни приноси:

а) Доказване с нови средства на съществена нова страна на вече съществуващи научни области, проблеми теории, хипотези:

- Преоценена е системата за управление на ВМС с оглед възможностите ѝ за управление на силите и средствата за защита на КМИ (2.2.9);
- Разкрити са важни проблемни страни на системата за ЗКМИ и е изведен модел на организацията и изграждането на защитата, форми и способности за изпълване на ВМС за тази цел (2.2.7, 2.2.14, 2.2.19, 2.2.13);
- Установено е мястото на ВМС във факторите на средата за сигурност за функциониране на националната КМИ (2.2.6.)
- Разкрити са основни фактори, възпрепятстващи международното укрепване на доверието в киберпространството. (2.1.6)
- Нов начин на разглеждане на морската сигурност в светлината на проблемите на гражданската сигурност. (2.2.5).
- Предложени са обективно извлечени дефиниции на основни понятия за КМИ и се предлага тяхното установяване в регламентиращите документи (2.2.8, 2.2.10, 2.2.11);
- Предложен е оптимизиран модел на системата за национална сигурност (2.2.17).

б) Създаване на нови класификации, методи, подходи и схеми:

- Нов подход при изграждане на системата за сигурност и защита на КМИ чрез изграждане на регионални системи от сили и средства от различни ведомства под общо ръководство. (2.1.1);
- Създадена е добре развърната и обоснована методика за създаване на сценарий по разкритата заплаха. (2.1.3);
- Предложен е подход за изграждане на оптимизирана система за добиване на информация за НМП (2.2.1);
- Създаден е подход за изграждане на системата за защита на морския суверенитет и съответно на морската критична инфраструктура като мрежова структура заради нейните предимства пред други възможни начини на изграждане (2.2.3);
- Предложен е системно издържан подход и метод за разработване на план за защита на критичната морска инфраструктура (2.2.4);
- Предложен е подход за определяне на оперативните изисквания към управлението при защита на обекти от КМИ (2.2.20);
- Предложен е метод за оценка на данните за средата, получавани от различни източници (2.2.22);

в) Получаване и доказване на нови факти;

- Установени са нови факти и възможности за ролята на българските ВМС в защитата на КМИ (2.2.24).

d) Приноси за внедряване:

Приносите за внедряване не са отделни от изложените до тук. Едно множество от тях са приноси, които е целесъобразно да бъдат внедрени. Като такива посочвам:

- Предложени са обективно извлечени дефиниции на основни понятия за КМИ и се предлага тяхното установяване в регламентиращите документи (2.2.8, 2.2.10, 2.2.11);

- Създадена е добре развърната и обоснована методика за създаване на сценарий по разкритата заплаха. (2.1.3);

- Предложен е подход за изграждане на оптимизирана система за добиване на информация за НМП (2.2.1);

- Предложен системно издържан подход и метод за разработване на план за защита на критичната морска инфраструктура (2.2.4);

- Предложен е метод за оценка на данните за средата, получавани от различни източници (2.2.22);

-

5. Конкретна значимост за приносите за науката и практиката

Изложените научни приноси са значими за теорията и практиката. Те засягат в своето мнозинство важни страни на националната и респективно морската сигурност на страната, но и свързаните с тях научни подходи и методи, които имат своята значимост и в чисто теоретичен план. Нямам конкретни данни за изпълнено внедряване, но имайки предвид неговото участие в различни проекти, предполагам, че има такива внедрявания или понастоящем се извършват.

Кандидатът, съгласно дадената от него справка, има 9 цитирания у нас. Желателно е да са повече, но имайки предвид специфичността на научната област и ограничения кръг от учени, работещи в нея, ги считам за задоволителни. Препоръчвам на кандидата, както съм препоръчвал и на други в неговото положение, да създаде собствен уебсайт (блог), където да публикува своите научни трудове като статии на английски език

6. Оценка в каква степен приносите са дело на кандидата.

Посочените приноси са дело на кандидата. Това посочва и статистиката за авторството на представените от кандидата трудове.

От 32 та представени за рецензиране научни трудове, кандидатът е самостоятелен автор на 22, първи автор е на 2, втори автор е на 6 и трети автор е на 2 научни труда. Това дава основание да се приеме авторството на кандидата в представените трудове за основно, както и на основните научни приноси в тях.

7. Критични бележки за рецензираните трудове

Представените от кандидата трудове са написани на много добър научен език, издържани в граматично и стилово отношение, с коректно посочени литературни източници. Критичните бележки, които имам, касаят второстепенни проблеми и не засягат посочените научни приноси.

Обща бележка към повечето трудове е, че се използват много абривиатури, които не са пояснени. Най-добрия начин е да се прилага списък с използваните абривиатури.

Поради спецификата им, тези трудове се четат от по-широк кръг читатели, които имат интерес към материята, и които не познават значението на използваните съкращения

Конкретни критични бележки:

- В публикация 1.2.5 е посочено наличието на три регионални военни съюза в Европа, но на анализ са подложени само първите два и изводите са направени само върху този анализ и липсва анализ на третия, което би могло да промени изводите;
- В публикация 2.2.2 е посочено, че асиметричните рискове са свързани с тероризма и имат невоенен характер, което е спорно. Също така като действие на организираната престъпност е посочено разпространение на ОМУ, а не е посочен незаконния трафик на оръжие. За междуведомственото сътрудничество при ЗКМИ е посочено участието на МВР чрез „Гранична полиция“ но са пропуснати полицейските управление в крайбрежните населени места;
- В публикация 2.2.9 рано е направен извода за приложимостта на системата за управление на ВМС за управление на силите и средствата за защита на КМИ преди да са анализирани специфичните изисквания на управлението при ЗКМИ.

8. Лични впечатления и становище по други страни от дейността на кандидата.

Личните ми впечатления за кандидата са твърде бегли. Познавам го от времето, когато беше слушател във ВА „Г. С. Раковски“, както и от следващи случайни срещи при посещенията ми във ВВМУ, които не ми дават възможност да изложа определени лични впечатления. Не познавам останалите страни от дейността на кандидата и по тях мога да правя косвени заключения, каквито съм изложил по-горе в рецензията.

9. Познавайки добре творческия дух и атмосфера, създадени във ВВМУ и във факултет „Навигационен“, предполагам, че по същия начин кандидата създава и около себе си творческа атмосфера на обмяна на знания, мнения и становища, на даване на съвети и консултации на своите колеги.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на представените научни трудове, тяхната значимост, съдържащите се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да предложа кандидата Недко Иванов Димитров, доктор ДА ЗАЕМЕ академичната длъжност „доцент“ във факултет Навигационен”, научна област „Сигурност и отбрана“, професионално направление “Национална сигурност”, научна специалност “Военнополитически аспекти на националната сигурност”.

20.11.2015 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Владимир Величков